

БЪЛГАРСКИ ЗА ЧУЖДЕНЦИ - ЕДИН НОВ И СЪВРЕМЕНЕН УЧЕБНИК

Куртева, Г., Бумбарова, К., Бъчварова, С.
ЗДРАВЕЙТЕ! Учебник по български език за чужденци A1 – A2.
Издателство на Нов български университет, София, 2013, с. 258

Кристина Томова
Нов български университет

Учебникът по български език за чужденци „Здравейте“ е създаден от преподавателски екип по чуждоезиково обучение в Нов български университет в състав Галина Куртева, Кръстинка Бумбарова, Стефка Бъчварова. Трудът е резултат от дългогодишен преподавателски опит, добри методически и изследователски практики в областта на чуждоезиковото обучение. Учебникът е предназначен не само за чуждестранни студенти, но за всички чужденци, които проявяват интерес към българския език и култура, чийто брой постоянно се увеличава поради културни, образователни и социални политики.

Граматическата прогресия и езиковите компетенции кореспондират с развитието на съвременния български език и отговарят на критериите на Общата европейска езикова рамка, чийто основен приоритет е осъществяването на успешна комуникация. Още преди 350 години Ян Коменски препоръчва всеки език да се изучава чрез практическо използване, отколкото по правила. Тематичният и граматичният материал в учебника обхваща 14 урочни единици и 3 преговорни урока с единна **структура**, степенувани по трудност. **Темите** са подбрани в зависимост от комуникативната си значимост. Лекси-

ката в учебника е около 1000 думи с висока честотност. Езиковите умения, които развиват обучаваните, отговарят на нивата А1 и А2, като за всяко ниво се предвиждат 150 часа. Следват приложения от 9 таблици, тъй като визуализацията е най-добрият начин за запомняне при повече от стиловете на учене. Към учебника има 1 диск, който съдържа диалози, текстове и задачи за слушане с разбиране.

Всяка урочна единица е структурирана за начинаещи и по-напреднали, което прави труда подходящ за по-широка аудитория от чужденци с различна степен на езикова компетентност. След всеки урок има речник с превод на английски, което дава възможност учебникът да се използва и за самостоятелно обучение. **Целта** на авторите е чужденците не само да развият основните езикови умения при слушане, четене, говорене и писане, но и да се запознаят с интересни традиции, свързани с празници, обичаи, храна, облекло, морал на поведение и забележителности. **Комуникативният** характер на учебника стимулира творческия потенциал на преподавателя, енергията и волята на обучаваните и допринася за интерактивен учебен процес.

Слушането е елемент от адекватното адаптиране на чужденеца в заобикалящия го свят. Слушането и говоренето са функционално свързани и се подпомагат взаимно, затова авторите им отделят особено внимание. Рубриката **Слушане** се състои от кратки диалози и наративни текстове, достъпни по трудност, чрез които се въвежда новата лексика. Те отразяват реални ситуации при общуване и улесняват овладяването на фонетичната система на българския език. Полагат се основите на артикулацията, произношението и се усвояват ритмичните модели на интонацията. Известно е, че системата на съгласните затруднява чужденците, поради особения оттенък в гласежа. Дават се речеви образци, за да се тренират и подготвят обучаваните да разбират и сами да възпроизвеждат устно или писмено възприетата информация по слухов път, което е основа за говорна изява.

Обръща се внимание на речевия етикет, звателната форма на съществителните имена, учтивата форма за множествено число. Богатите илюстрации към всеки урок са предпоставка за леко заучаване на новите думи и стимул за говорене. Следват **въпроси** за проверка на разбирането. Да се задават коректно въпроси, е съществен етап от обучението за реализиране на речеви актове. Тук се отнасят упражнения, в които обучаваните изпълняват определени роли. В рубриката **Изрази** се обогатяват знанията на чужденците с типични по темата модели на общуване и техни синонимни варианти.

В рубриката **Граматика** авторите разглеждат граматичните правила в контекста на езиковата компетентия. Ударението пада върху употребата на правилата, а не върху обясненията им. Постигната е хармония в представяне на глаголната и именната система. Проблемът с овладяване на глаголния вид е актуален за всички обучавани, дори и за тези, в чиито езици тази категория съществува. Разделянето на глаголите на несвършен и свършен вид е характер-

но за малко езици. И днес съществува неустановеност по този въпрос. Излизайки от емпиричния си опит, авторите внимателно представят тази категория последователно в няколко урока и разширяват диапазона ѝ, като надграждат знания, степенувани по трудност. Задълбочено са засегнати проблемите на членуването и съгласуването на прилагателни и съществителни.

Ценен компонент от материала във всеки урок представлява рубриката **Упражнения**, в която са включени разнообразни лексикални и граматични задачи, имащи за цел не само затвърждаване на новите знания, но възможността студентите сами да оценяват своите постижения. Усвояват се правилата за правопис и пунктуация. Тази практическа рубрика помага на обучаваните да се запознаят с частите на речта и със синтактичната им служба в изречението. Представени са някои видове комбинации, чрез които се оформя синтаксисът на изречението. Текстовите реконструкции като попълване на празни места, разкриване на скоби, довършване на изречения, посочване на антоними и синоними, описание на хора, на картини, на интериор и пр. улесняват езиковата реализация на изучаващите езика. Студентите споделят, че упражненията за трениране на структурата на текста, подреждането на разбъркани реплики в диалог, както и съставяне на диалози са полезни и активират мисловните процеси.

В рубриката **Четене** са подбрани текстове, свързани с бита и културата в България. Тези материали са увлекателни и провокират любопитството на чужденците към живота на българите, задават се въпроси и се сравняват традиции и морални ценности. Имат описателен характер със засилената употреба на съществителни и прилагателни. Най-често са използвани прости или сложни съчинени изречения. Дава се информация за поведенчески модели. Текстовете могат да се използват за диктовки, както и за писмено упражняване на граматични структури.

Особено приносен характер в учебника има рубриката **Комуникация**. Чрез разнообразни активности, симулации, коментар на картини, работа по двойки, теми за разговор, ролеви игри, представяния и дискусии в нея се усъвършенстват комуникативните способности на изучаващите български език. Получените знания на лексикално, морфологично и синтактично равнище се практикуват в различни речеви ситуации. Авторите доказват постановката, че езикът се учи чрез комуникация, а не с цел комуникация.

Любопитни акценти към всеки урок предлага рубриката **Време за смях**, свързана тематично и граматично с представения материал. Известно е, че посредством хумора непринудено се опознава социокултурната идентичност на един народ с неговото езиково многообразие. Рубриката стимулира студентите да разказват анекдоти от живота на своя народ.

В рубриката **Бяло, червено и зелено** чужденците се запознават с едни от най-интересните традиции и празници на българите. Текстовете дават въз-

можност за дискусии, като се съпоставят обичаите и народопсихологията на различни националности. Развлекателният характер на двете рубрики допринася обучаваните леко да преодоляват умората, да се справят със стреса и да се подпомогне действието на паметта.

Достойнството на учебника се допълва и от 9 приложения, в които граматиката е представена в таблици за по-добра организация на учебния процес. Имах възможност да работя с учебника „ЗДРАВЕЙТЕ!“, както по време на експериментирането, така и след издаването му. Представеният материал се усвоява увлекателно и с лекота и е стабилна основа за надграждане на нови знания и комуникативни умения към следващите степени на владеене на българския език.

BULGARIAN LANGUAGE FOR EXPATS - A NEW AND USER FRIENDLY TEXTBOOK

✉ **Mrs. Kristina Tomova**
New Bulgarian University
21, Montevideo Str.
1618 Sofia, Bulgaria
E-mail: krisstom@abv.bg